

ABONEMENT

Pour un an D. 2
Edition spécial. 500 Ptrs.

ADRESSE:

“İdjtihad,” Constantinople

Téléph. St. 865

XXV ème ANNÉE

15 Septembre 1929

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ

No. 281

ABONEMAN:

Seneliği [24 Nüsha] Türkiye
için 2 1/2, hariç için 2 D.

Ala kâğıdı 5 Liradır

IDAREHANESİ:

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève

Yirmi beşinci sene

15 Eylül 1929

Tahlil ve Tenkit:**Türk Yurdu**

Türk Yurdu mecmuası, Turkiyanın en faydalı ve güzel mecmuasıdır. Elimdeki nusha Temmuz 1929 nushasıdır.

Başında idealist ve kıymetli genç bir muharririmiz olan Tali Rifkı Beyin kısa fakat harareti uzun bir mekalesi var adı. «Daha eyisi» dir. Ankara şehrinin i'marı hakkında Jansenin bir sözüne tahli ediyor neticede «Ankara da bir Darülfünun yapalım» diyor. Biz bu fikirde değiliz. Bizim yapacağımız müste'id gençler bulup Amerikada, Avrupa ya ciddi ve ameli ve bilhasse «Technique» ilimler tahsiline göndermekdir. 1,750,00 nüfuslu bir memleket olan dünki Arnavutluğun Avrupada 500 talebesi vardır. Nüfus nisbeti alınırsa bizim Avrupada 4000 talebemiz bulunmak icap eder...

M. Emin Bey Lehistanın meşhur şa'ir Mickiewicz in bir manzumesinin tercümesini veriyor. Ruşen Eşref Bey Virgilius un Georgoque lerini tercümeyle devam ediyor.

Selim Sırrı Bey Norvege edibi Bjoernsin küçük bir tercümei halini yazıyor.

Remzi Uguz Bey bir Turan san'atı ve varımıdır mevzu ile iştilal ediyor. Sonra yersari Beyin bir hikâyesi geliyor. İzzet Ulvi bey halkın duyguları, invanı altında halk türkülerini toplıyor.

Hilmi Malik bey Kilpatrick den «ahlak terbiyesi» ni tercüme ediyor.

Kemal Lokman bey petrol san'ayi ve Türkiye petrol madenleri adlı ve özlü bir mekale yazıyor nazarınızı üzerinde en ziyade tutan yazı bu oldu. Petrol hakkında medeni milletler dilinde yazılmış yüzlerce kitap vardır türkçemizde hiç yoktur. Bu elim sebeple Kemal beyin uzun mekalesi daha uzun olabilirdi. Biz (İctihad) da bir kaç defa petrolden bahsetmişdik. Kemal bey petrolun küçük bir tarihcesini yapıyor. Tenvir ve teskin için petrolun istimalı 1858 de baş-

lıyor, o sene zarfında 285 ton petrol istihsal olunuyor on sene sonra bütün dünya istihsal 8 milyon tona çıkıyor 1928 senesinde umumî istihsal mikdarı 150 milyona baliğ bulunuyor. Bunun % 73 ü, Amerika dan % 21 Avrupadan, % 65 i Avstraliadan çıkıyor. Bizce en muhim olan son kısmıdır ki aynen iktibas ediyoruz.

Türkiye Petrol Ma'denleri

Yerin altında gömülü servetler i'tibarile Türkiye dünyanın en zengin memleketlerinden biridir. Vatanımızdahir çeşit ma'den vardır. Bunların içinde, bugünü malûm ve makşuf olan petrol ma'denlerimizin adedi, hatırı sayılabilecek bir derecededir. Tabii petrol ma'denlerine malik olmak itibarile Türkiye tam istiklâli olan bir memlekettir.

Tekirdağı vilayeti dahil olmak üzere Bursa, Denizli, Menteşe, Antalya, Erzincan, Erzurum, Van, Hakkâri, Siirt ve Mardin vilayetlerinin hepsinde petrol madenleri vardır. Bu madenlerimizden, coğrafi mevzı noktai nazarından pek büyük kıymete malik ve pek elverişli olanları olduğu gibi Geoloji, petrografi ve petrol alâim ve emareleri ve ticari noktai nazarından dahi çok ümitli ve eyi olanları vardır.

Buralardaki petrol madenlerimizin varlığı yalnız bu gün değil, ta otuz, kırk senedenberi ve hatta bazıları pek eski asırlardanberi malûmdur. Fakat devri sabıkda bu madenlerimizin istismarı pek ihmâl edilmiştir. Hiç bir fennî ve malî iktidarı olmıyan her rasgelene imtiyaz verilmiş, imtiyaz sahibleri madeni işletmekten ziyade spekülasyon arkasından koşmuşlar ve bir müddet sonra, maden işletilmediği için imtiyaz feshedilmiş, tekrar başka birisine imtiyaz verilmiş; bu da aynı yoldan gittiği için imtiyaz tekrar feshedilmiştir. Bu imtiyaz verme ve feshetme ameliyesile hiç bir vakit petrol ya-
tağından çıkmamıştır.

Petrol madenleri yerin altında biribiri

üzerinde olmak üzere beş altı, hatta sekiz dokuz tabaka halinde bulunduğundan bir petrol madeninin hakikî serveti ve kıymeti yalnız geoloji tetkikatı ile belli olmaz. Bu tetkikle beraber sondaj kuyuları yapmak ve bir kaç tabakaya kadar inmek lâzımdır. İşte o zaman ancak madenin zenginliği belli olur.

Petrol madeninin işletmesi gayet büyük sermayeye bağlı olduğu ve bir petrol sondaj kuyusu, arazinin coğrafi mevkii, derinliği ve Geoloji vaziyetine göre (100) ilâ (400) bin liraya mal olduğu ve bir petrol mınakasasında yüzlerce, ba'zan binlerce sondaj kuyusunu bulunduğu nazarı itibara alınır, her rasgelen kimsenin bu pek büyük masraflı işi başarmayacağı ve bunu ancak büyük sermayeli şirketlerin yapabileceği, kendiliğinden anlaşılır.

Şayed bütün petrol madenlerimiz işletilecek olursa ve hepsinin senevi istihalatını; en bed-

bin bir hisapla (Bir Milyon Ton) tahmin edersek alacağımız neticeler şunlardır:

1— *Hükûmetin istifadesi*: Nisbî, mukarrer ve teçizat vergileri, Taharri ve işletme imtiyaz harçları, istihsalattan alınan yüzdelere, gümrük, imrar ve ihraç vergileri ve arazi kirası... v. s.

2— *Demir yollarımızın istifadesi*:

Bir milyon ton ham petrol, (10) tonluk sahrıncı vagonlarda taşınırsa, (100.000) vagon eder. Bu yüz bin vagon (20) şer vagonluk (5.000) tren-katar yapar. Bu beş bin katarı (360) güne taksim edersek günde (20) şer vagon dan mürekkep (14) katar teşkil eder. Demek ki Demir Yollarımız da, alelâde her gün işliyen yolcu, ekspres, marşandiz ve malzeme trenlerinden başka günde (14) tren işleyecektir. Bu da Demir Yollarımız için pek büyük varidat menba'idır:

Mazotun tonu kilometre başına Demir Yollarımızda (tenzilâtı ücretle) 2,50 kuruşa nakledildiğini hesap edersek (1.000.000) tonun kilometre başına nakıl ücreti (25.000) lira eder. Türkiyenin dört köşesine en azdan (1.000) kilometrelik hatta taşındığını farzederek takriben (25.000.000) liralık yalnız nakliye ücreti hasılatı yapar.

Buna Şümendüfercilik san'atımızın inkişaf ve terakkisini de ilâve ediniz.

3— *Türkiyemizin senevi petrol ve müştekatı istihlâkâtı (75.000) ton* tahmin ediliyor. Bunu (100.090) ton hesap edersek bile harice ihraç için (900.000) ton kadar bir fazlalığımız olacak. Bu ise:

Her sene Petrol ve müştekatı için ha-

Yaralı Kartal

*Yanık nağmeler oldu göğsümde nefeslerim,
Bahar geldi, yaz geldi, kış geldi, gelmedi yar;
Topraklara serilmiş bir yaralı kartalın,
Yuregimde göglere hasret bakışları var.*

A. D.

rice giden (10.000.000) liramızın memleketimizde (cebimizde kalmasını mucip olacağı gibi istihlâkâtımızdan artan (900.000) tonu ihraç etmekle

memleketimize (cebimize) (114.000.000) lira girecek demektir. Binaenaleyh her sene iktisadî hayatımızın sağlamlaşmasına, paramızın yükselmesine ve bir muayyen kıymette istikrarına sebebiyet vereceği gibi, Sterlinğin memleketimizde yapmakta olduğu Anarşiyede nihayet verecektir.

4— *Yukarda yaptığımız hesabı Petrolun ham şeklini arz ederek, yürüttük.* Eğer bu ham petroller memleketimizde açılacak Taktir ve Tasfiye hanelerde Taktir ve Tasfiye edilecek olursa, memleketimizde Taktir ve Tasfiyecilik san'atının ilhyasından başka, Ham Petrolden alınan yüzde 17 benzin ve yüzde 22 Petrol ve diğer müştekatı, Ham Petrolun fiyatından dört kat daha pahalı olduğundan bu miktarları (4) ile zarbetmek icabeder.

5— Bir milyon ton mahsul verecek Pet-